

ANNE-BABALARIN EBEVEYNLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARININ MIZAÇ ÖZELLİKLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE CORRELATION BETWEEN PARENTS' ATTITUDES TOWARDS PARENTING AND THEIR EVALUATION OF THEIR CHILDREN'S TEMPERAMENT

Hatice ÖZASLAN¹

Yasin DEMİR²

Hatice KUMCAĞIZ³

Başvuru Tarihi: 20.12.2019

Yayına Kabul Tarihi: 19.01.2021

DOI: 10.21764/maeuefd.660775

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu çalışmada, anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaç özelliklerine ilişkin değerlendirmeleri katılımcıların cinsiyetlerine göre incelenmiştir. Araştırmada korelasyonel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun il merkezinde yaşayan 288 (%54.75) anne ile 238 (%45.25) baba olmak üzere 526 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan “Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)”, Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği (ÇİKMÖ)” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Veriler analiz edilmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermemeye durumları incelenmiş, çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Verilerin analizi *t* testi ve Pearson Korelasyon Analizi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde ebeveynliğe yönelik tutum tüm alt faktörlere göre cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Anne-babaların ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile ebeveynliğe yönelik ilgi ve ebeveynliğe yönelik yeterlik algısı puanları arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar alan yazın dikkate alınarak tartışılmış ve sonrasında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ebeveynliğe yönelik tutum, ebeveynliğe yönelik doyum, ebeveynliğe yönelik ilgi, ebeveynliğe yönelik yeterlik algısı, mizaç

Abstract: This study investigated the correlation between parents' attitudes towards parenting and their evaluations of their children's temperaments. The study also examined differences in correlation between mothers and fathers. In the study, correlational screening model was used. The sample consisted of 526 parents of preschoolers (288 mothers and 238 fathers) living in the city center of Samsun/Turkey. Participants were recruited using convenience sampling. Data were collected using the Scale for Attitudes Towards Parenting (SATP) adapted to Turkish by Seçer, Çeliköz, and Yaşa (2008), the Short-Scale for Temperament of Children (SSTC) adapted to Turkish by Yağmurlu and Sanson (2009), and a Demographic Characteristics Form. SATP consists of three subscales; parenting satisfaction, interest in parenting, and self-efficacy in parenting. Data were tested for normality using skewness and kurtosis values. The results showed a normal distribution. Data were analyzed using the *t*-test and Pearson correlation analysis. Results showed no difference in attitudes towards parenting between mothers and fathers. Participants' SATP “parenting satisfaction” scores were positively correlated with their “interest in parenting” and “self-efficacy” scores. The study discussed the results with reference to the literature and made recommendations.

Keywords: Attitudes towards parenting, parenting satisfaction, interest in parenting, self-efficacy in parenting, temperament

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, haticedizmanozaslan@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0003-4902-951X

² Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, yasinpdr@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2456-1449

³ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, haticek@omu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0165-3535

Giriş

Erken çocukluk dönemi çocuğun gelişiminde kritik bir dönemdir. Bu zaman diliminde çocuğun gelişiminde birçok faktör etkilidir. Çevre, çocuğun çok yönlü gelişmesinde etkili olan önemli faktörlerden biridir. Erken çocukluk döneminde en önemli çevresel faktör ise ailedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Aile, çocuğun ilk toplumsal çevresini oluşturan sosyal bir birimdir. Çocuğu hayata hazırlayan ve toplumsallaşmasını sağlayan, ona toplumun üyesi olduğunu hissettiren sosyal kurumlardan ilkidir. Çocuğun doğumuyla birlikte içinde yer aldığı bu sosyal birim onu bedensel, sosyal, bilişsel ve ruhsal açıdan şekillendirerek toplumsal yaşama hazırlamaktadır (Seven, 2011; Şahin, 2003; Tunca, 2012).

Aile, çocuğun hem fiziksel ihtiyaçlarını hem de duygusal ihtiyaçlarını karşılar. Çocuğun güven içinde ve sevgi dolu bir ortamda büyümesi, çocuğa sunulan eğitim ve sağlık imkanları onun kişiliğinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çocuk, anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi insan ilişkilerinde önemli olan özellikleri aile ortamında edinmektedir. Çocuğun yaşamdan doyum alması ve içinde bulunduğu topluma uyum sağlaması ailesi tarafından sağlanmaktadır (Özgüven, 2001; Seven, 2011; Tezel Şahin, 2003; Tunca, 2012). Dolayısıyla anne baba olmak ebeveynlere, çocuğun bakımı, beslenmesi, korunması, gelişiminin desteklenmesi, eğitimi, topluma uyum göstermesinin sağlanması gibi birçok sorumluluk yüklemektedir. Yapılan araştırmalar anne-babaların bütün bu sorumluluklarla baş edebilmeleri, çocuğun her yönden sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi için ebeveynliğe yönelik tutumlarının olumlu yönde olmasının büyük önem arz ettiğini ve ebeveynlik yönünden kendilerini yeterli bulan anne-babaların çocuklarının gelişimlerinin de olumlu yönde seyrettiğini göstermektedir (Çetin, 2017; Özdemir, 2012; Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2008).

Ebeveynliğe yönelik tutumlar; ebeveynliğe yönelik ilgi, yeterlilik algısı ve ebeveynlikten sağlanan doyumlar gibi durumları kapsamaktadır. Ebeveynliğe yönelik ilgi, anne-babaların ebeveynliğe olan istekliliğini içermektedir. Ebeveynliğe yönelik yeterlilik algısı, anne-babaların ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirirken kendilerine güvenmelerini, çocuklarıyla ilgili karşılaşılabilecekleri sorunlarla başa çıkabileceklerine olan inancı yansıtmaktadır. Ebeveynlik görevinden sağlanan doyum için ise, anne-babaların ebeveynliğe dair yaşadıkları hayal kırıklıkları, duydukları kaygıları ve bu konudaki motivasyonları söylenebilir (Seçer, Çeliköz ve

Yaşa, 2008). Anne-babaların bu sorumluluklarını yeri getirebilmelerini ebeveyn olmaktan duydukları memnuniyetin etkilediği söylenebilir. Anne-babaların ebeveynliklerine yönelik tutumlarının da çocuklarına karşı tutumlarını etkilediği düşünülebilir (Çetin, 2017). Çocuğun özgüveni yüksek, kendi davranışlarını kontrol edebilen ve olumlu benlik algısına sahip birey olması çocukluk döneminde ona tanınan fırsatlara bağlı olduğu ifade edilebilir. Bu fırsatlar anne-babaların sahip oldukları çocuk yetiştirme tutumları ile orantılı olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı anne baba tutumlarının olması için ise ebeveynlerin kendi içlerinde dengeli, mutlu ve kendileriyle barışık olmalarına ayrıca karşılıklı güzel duygular hissetmelerine bağlıdır (Cirhinlioğlu, 2015). Bunun yanı sıra anne-babaların kendi ebeveynliklerine yönelik tutumları da çocuklarına karşı olan tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Çetin, 2017). Bu açıklamalar bir çocuğun sağlıklı bir ortamda yetişebilmesi için ebeveynlerin sorumluluklarını yerine getirmesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde, sosyal ve duygusal gelişiminde anne-babaların çocuklarını yetiştirme şekilleri önemli bir role sahiptir. Ebeveyn tutumlarının çocuğun davranışlarında önemli etkileri bulunmaktadır (Jago ve diğ., 2011; Tezel Şahin, 2003). Anne-babaların çocukla kurdukları iletişim ve etkileşim çocuğun ailedeki yerini belirleyerek mizacı üzerinde etkili olmaktadır. Çocuğun sosyalleşmesine destek olarak uyumlu mizaç özellikleri geliştirmesini sağlamak anne-babaların sorumlulukları içindedir. Alan yazın incelendiğinde ebeveyn tutumlarının çocukların mizaçları üzerinde etkileri olduğunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Aytemiz, 2010; Kochanska ve diğ., 2004; Komsı ve diğ., 2008; Lengua ve Kovacs, 2005; Stright, Gallager ve Kelley, 2008). Yapılan bir araştırmada demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların sebatkârlık ve ritmik mizaç özellikleri arasında, otoriter ebeveyn tutumu ile de tepkisellik mizaç özelliği arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu saptanmıştır (Erdoğan, Yoleri ve Tetik, 2017).

Ebeveyn tutumları çocuğun mizacını etkilediği gibi aynı zamanda ebeveyn davranışları da çocuğun sahip olduğu mizaca göre değişebilmektedir. Alan yazında mizaç ile ilgili farklı tanımların yapıldığı görülmektedir. Berk'e (2013, s.492) göre mizaç, tepkisellikte ve benlik düzenlemesinde erken ortaya çıkan, kararlı bireysel farklılıklardır. Kaytez ve Durualp (2016) mizacı, genel itibarıyla bireyin dünyayı algılayışını ve yaklaşımını şekillendiren doğuştan getirdiği özellikler ile karakterize edilen bir kavram olarak belirtmektedirler. Mizaç, bebeklik döneminde de görülebilen, duygu, davranış ve dikkat süreçlerindeki bireye göre oluşan

değişkenlikler olarak ifade edilmektedir (Svrakic ve Cloninger, 2007). Mizaç üzerinde genetik etkiler olmakla birlikte içinde bulunulan çevre de bireyin mizaç özelliklerini etkilemektedir. Araştırmalar, üç-sekiz yaş arasında sabit olan dört mizaç özelliği olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar; tepkisellik (belirli bir uyarıya veya olaya tepki vermeye hazır olma), sebatkârlık (dikkati bir aktivite üzerinde yoğunlaştırabilme), sıcakkanlılık (yeni kişilere ve ortamlara yaklaşma ve kolay uyum sağlama eğilimi) ve ritmiklik (yemek yeme, uyuma, uyanıklık ve dışkılama gibi bedenle ilgili işlevlerin zaman içindeki düzenliliği)'tir (Erdoğan, Yoleri ve Tetik, 2017; Yağmurlu, Sanson ve Köymen, 2005). Çocukların sahip oldukları bu mizaç özelliklerinin gelişimleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Sahip olunan özelliğe göre çocuğun karşılaştığı problemlerle baş edebilme, bu problemleri çözme konusundaki başarıları değişiklik göstermektedir (Akın Sarı, 2018). Yapılan araştırmalarda bireyin mizacında sadece genetik faktörlerin değil, sosyal çevrenin de etkisinin olduğu vurgulanmaktadır (Barron ve Earls, 1984; Pedlow ve diğ., 1993). Genetik faktörlerin yanı sıra sosyal çevrenin etkilerinin mizacın dışavurumları üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır (Wachs ve Kohnstamm, 2001). Mizaç özelliklerinin ortaya çıkmasında ve sergilenebilmesinde beslenme, sevgi eksikliği gibi çevresel faktörler önemlidir (Özdemir ve diğ., 2019). Bebeklik döneminde çekingen olan çocukların yaklaşık olarak %80'inde okula başladıklarında çekingen davranışlarının ortadan kalktığı belirtilmektedir (Pfeifer ve diğ., 2002). Yine benzer şekilde ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin çocuğun mizacı üzerinde etkisinin olduğu vurgulayan çalışmalar da bulunmaktadır (Vitaro ve diğ., 2006; Wachs, 2006).

Anne babaların ebeveynliğe yönelik tutumlarının, onların ruh sağlıkları üzerinde etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla bu durumun çocuk üzerinde de önemli etkileri olabilmektedir (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007; Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2008). Özellikle çocuğun gelişimi açısından kritik bir öneme sahip olan okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin hızlı, öğrenme kapasitesinin yüksek olduğu ve en temel becerilerin kazanıldığı bir dönemdir. Bu dönemdeki gelişmeler, çocuğun daha sonraki yaşamının şekillenmesi ve sağlıklı bir toplumun oluşumuna zemin hazırlaması açısından büyük öneme sahiptir (Baran, 2011; Gültekin Akduman, 2012). Bu dönemde çocukların sahip oldukları mizaç özellikleri de onların gelişimsel problemleri çözme başarıları üzerinde etkilidir (Akın Sarı, 2018).

Sonuç olarak anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocukların mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi önem taşımaktadır. Alan yazın incelendiğinde okulöncesi eğitim

kurumlarına devam eden anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaç özelliklerinin incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, çalışmanın anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaç özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarması bakımından önemli bilgiler vereceği, alana katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına ilişkin değerlendirmelerinin katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın bir diğer amacıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaç özelliklerini değerlendirmeleri arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyonel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalarda herhangi bir durum var olduğu şekliyle tasvir edilmeye çalışılırken, korelasyonel araştırmalarda ise değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2010; Karasar, 2014; Sönmez ve Alacapınar, 2014) Araştırmada anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi (Özmantar, 2018) kullanılarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda, çalışmaya gönüllülük esasına göre katılan Samsun ili merkez ilçelerde (Atakum, İlkadım, Canik) yaşayan ve 2018-2019 eğitim öğretim döneminde çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 288 (%54.75) anne ile 238 (%45.25) baba olmak üzere 526 ebeveyne ulaşılmıştır. Çalışma kapsamındaki annelerin yaşlarının 26-46 arasında ($\bar{x}=33.77$, $ss=4.60$), babaların yaşları ise 27-47 arasında ($\bar{x}=38.73$, $ss=4.98$) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yaş ortalamaları 36.02 'dir. Ebeveynlerin 129'u ilkokul (%24.53), 191'i ortaokul (%36.31), 180'i lise (%34.22), 26'sının ise üniversite (%4.94) mezunu olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ), Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği (ÇİKMÖ) ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) kullanılmıştır.

Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ): Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ), Gibuad-Wallston ve Wandersman'un 1978 yılında geliştirmiş oldukları "Ebeveynliğe Yönelik Duyusal Yeterlilik Ölçeği (EYDYÖ)"nden yararlanılarak geliştirilmiştir. Yararlanılan EYDYÖ, geçerlik kapsamındaki faktör analizi sonuçlarına göre iki alt faktörden ve toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Cronbach Alfa katsayısı .79 olduğu hesaplanmış ve bu sonuçlara göre EYDÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu raporlaştırılmıştır. Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ), EYDYÖ'nün dikkate alınması, uzman görüşleri alındıktan sonra yeni maddelerin eklenmesi ve bazı maddelerin düzenlenmesi yolu ile Seçer, Çeliköz ve Yaşar (2008) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan bir ölçme aracıdır. Türkçeye uyarlanan EYTÖ 16 maddeden ve 3 alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları ebeveynlik görevine ilişkin yeterlilik algısı, ebeveynlik görevine yönelik ilgi ve ebeveynlik görevinden sağladığı doyum olarak isimlendirilmiştir. Geçerlik kapsamında yapılan faktör analizinde (Principal Component Analysis) ölçeğin 3 faktörlü yapısının toplam varyansın %55.09'unu açıkladığı saptanmıştır. Güvenirlik kapsamında ise Cronbach Alfa Katsayısı ölçeğin bütünü için 0.88 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği (ÇİKMÖ): Prior, Sanson ve Oberklaid tarafından (1989) geliştirilen Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği (ÇİKMÖ), Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek çocuklardaki mizaç özelliklerini değerlendiren, anne ve babalar tarafından doldurulan, 30 maddeden oluşan ve 6'lı değerlendirmeye sahip bir ölçme aracıdır. Maddeler (1- Hemen hemen hiç, 6- Hemen hemen her zaman) olacak şekilde yanıtlanmaktadır. Geçerlik kapsamında yapılan Açıklayıcı Faktör Analizinde (AFA) ölçeğin boyutları tepkisel, sıcakkanlı, sebatkâr ve ritmik mizaç olarak isimlendirilmiştir. Güvenirlik kapsamında ise Cronbach Alfa Katsayıları incelenmiş; sıcakkanlılık için .80, tepkisellik için .77, sebatkârlık için .76 ve ritmiklik için .48 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu söylemek mümkündür.

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, katılımcıların cinsiyet, yaş ve eğitim durumları ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma için veriler toplanmadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik izin alınmıştır (Karar no: 2018/72-108). Araştırmanın verileri Samsun ili merkez ilçelerde (Atakum, İlkadım, Canik) yaşayan, 2018-2019 eğitim öğretim döneminde çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden anne-babalardan toplanmıştır. Verilerin toplanabilmesi için il milli eğitim kurumundan yazılı izin alındıktan sonra kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre okul öncesi eğitim kurumlarına ulaşılmış ve araştırma ile ilgili okul yöneticileri ve okul öncesi öğretmenleri bilgilendirilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri aracılığı ile okul öncesinde çocuğu eğitim gören araştırmaya katılmada gönüllü olan anne-babalara araştırmanın ölçme araçlarının zarf içinde ulaştırılması sağlanmıştır. Ölçme araçlarını her evden anne ya da babadan biri doldurmuştur. Bu şekilde ebeveynlere 580 ölçme aracı gönderilmiştir. Ancak yapılan değerlendirmede ölçme araçlarından 31 tanesinin geri gelmediği, 23 tanesinin de eksik ya da gelişigüzel (desen vs. yapılmak suretiyle) doldurulduğu tespit edilmiştir. Böylece 54 veri, veri setinden çıkarılmış ve sonuç olarak 526 veri ile analizlere devam edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 21 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermeme durumları incelenmiştir. Verilerin normalliği değişik şekillerle incelenebilmektedir. Bu çalışmada veriler çarpıklık-basıklık katsayıları incelenerek değerlendirilmiştir. Bu katsayıların -2 ile +2 arasında değerler alması verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde kabul edilmektedir (Field, 2009). Çarpıklık ve basıklık katsayıları sırasıyla Ebeveynliğe Yönelik Doyum için (-.758; .296), Ebeveynliğe Yönelik İlgi için (-1.117; .636), Ebeveynliğe Yönelik Yeterlik Algısı için (-.407;-.241), Sebatkâr Mizaç için (.163; -.644), Tepkisel Mizaç için (.316; -.002), Sıcakkanlı Mizaç için (-.115; -.144) ve Ritmik Mizaç için (-.166; -.403) hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin tüm değişkenler açısından normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Dolayısıyla verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Verilerin analizi *t* testi ve Pearson Korelasyon Analizi ile gerçekleştirilmiştir. Verilerde iki grup arasındaki farklılaşmalar *t* testi yapılarak incelenmiştir. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkide ise Pearson Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır.

Bulgular

Anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına ilişkin değerlendirmelerinin katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amacıyla *t* testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Anne-Babaların Ebeveynliğe Yönelik Tutumları ile Çocuklarının Mizaçlarına İlişkin Değerlendirmelerinin Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre İncelenmesine İlişkin t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	<i>t</i>	p
Ebeveynliğe Yönelik Doyum	Kadın	288	17.16	2.69	524	-1.957	.051
	Erkek	238	17.63	2.86			
Ebeveynliğe Yönelik İlgi	Kadın	288	5.11	1.00	524	.629	.530
	Erkek	238	5.05	1.19			
Ebeveynliğe Yönelik Yeterlik Algısı	Kadın	288	17.75	1.84	524	-1.269	.205
	Erkek	238	17.95	1.75			
Sebatkâr Mizaç	Kadın	288	25.75	6.20	524	2.366	.018*
	Erkek	238	24.59	4.79			
Tepkisel Mizaç	Kadın	288	26.09	6.18	524	-1.350	.178
	Erkek	238	26.82	6.17			
Sıcakkanlı Mizaç	Kadın	288	25.43	5.75	524	-3.858	.000**
	Erkek	238	27.34	5.50			
Ritmik Mizaç	Kadın	288	29.07	5.07	524	3.838	.000**
	Erkek	238	27.28	5.62			

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 1 incelendiğinde anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumlarının tüm alt boyutlarda (doyum, ilgi ve yeterlik algısı boyutları) cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p > .05$). Diğer bir ifade ile anne-babaların, ebeveynliğe yönelik doyum, ilgi ve yeterlik algısı boyutlarında birbirlerine yakın puanlar aldıkları söylenebilir. Anne-babaların çocuklarının mizacına yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde ise; kadınların erkeklere göre

çocuklarını daha fazla ritmik mizaca ($t= 3.838, p<.001$) ve sebatkâr mizaca ($t= 2.366, p<.05$) sahip olarak değerlendirdikleri, erkeklerin ise çocuklarını sıcakkanlı mizaca ($t= -3.858, p<.001$) sahip olarak değerlendirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Çocuklarını tepkisel mizaca sahip olarak değerlendirme yönünden ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur

Tablo 2.

Anne-Babaların Ebeveynliğe Yönelik Tutumları ile Çocuklarının Mizaçlarına Yönelik Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1) Ebeveynliğe Yönelik Doyum	1						
(2)Ebeveynliğe Yönelik İlgi	.448**	1					
(3) Ebeveynliğe Yönelik Yeterlik Algısı	.297**	.075	1				
(4)Sebatkâr Mizaç	.053	.092*	.039	1			
(5)Tepkisel Mizaç	-.174**	-.108*	-.021	-.064	1		
(6)Sıcakkanlı Mizaç	.129**	.106*	-.001	.044	-.025	1	
(7)Ritmik Mizaç	.091*	.084	-.004	.038	-.065	.106*	1

* $p<.05$; ** $p<.01$

Tablo 2 incelendiğinde, anne-babaların ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile ebeveynliğe yönelik ilgi ($r= .448, p<.01$) ve ebeveynliğe yönelik yeterlik algısı ($r= .297, p<.01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Buna göre ebeveynliğe yönelik doyum puanı yükseldikçe ebeveynliğe yönelik ilgi ve yeterlik algısı puanlarının da yükseldiği

söylenbilir. Anne-babaların ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile çocuklarını sıcakkanlı ($r = .129, p < .01$) ve ritmik ($r = .091, p < .05$) mizaca sahip olarak değerlendirmeleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ebeveynliğe yönelik doyum puanı yükseldikçe çocuklarını sıcakkanlı ve ritmik olarak değerlendirme puanlarının da yükseldiği söylenebilir. Ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile çocuklarını tepkisel ($r = -.174, p < .01$) mizaca sahip olarak değerlendirme arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre ebeveynliğe yönelik ilgi puanları yükseldikçe çocuklarını tepkisel olarak değerlendirme puanlarının düştüğü söylenebilir. Katılımcıların ebeveynliğe yönelik ilgi puanları ile çocuklarını sebatkâr ($r = .092, p < .05$) ve sıcakkanlı ($r = .106, p < .05$) mizaca sahip olarak değerlendirmeleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Buna göre ebeveynliğe yönelik ilgi puanı yükseldikçe çocuklarını daha fazla sıcakkanlı ve sebatkâr olarak değerlendirdiklerini söylemek mümkündür. Ayrıca ebeveynliğe yönelik ilgi puanları ile çocuklarını tepkisel ($r = -.108, p < .05$) mizaca sahip olarak değerlendirme arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulguya göre ebeveynliğe yönelik ilgi puanları yükseldikçe çocuklarını tepkisel olarak değerlendirme puanlarının düştüğü söylenebilir. Son olarak çocuklarını sıcakkanlı ve ritmik mizaca sahip olarak değerlendirme arasında ($r = -.108, p < .05$) pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulguya göre anne-babaların çocuklarını sıcakkanlı mizaca sahip olarak değerlendirme puanları yükseldikçe çocuklarını ritmik mizaca sahip olarak değerlendirme puanlarının da yükseldiği söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada okul öncesi eğitim gören çocukların anne-babalarının ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, anne babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına ilişkin değerlendirmeleri cinsiyete göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin tüm alt faktörlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde, Aydoğdu ve Dilekmen'in (2016) araştırmasında ebeveynlerin cinsiyetlerine göre otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları arasında anlamlı farklılık görülmezken, demokratik tutumları arasında kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Yine Seçer, Çeliköz ve Yaşa'nın (2008) okul öncesi eğitim alan çocukların anneleri ile yaptıkları araştırmada, annelerin ebeveynliğe yönelik tutumlarını olumlu olarak saptandığı belirtilmektedir. Benzer

şekilde Seçer, Çeliköz ve Yaşa'nın (2007) okul öncesi eğitim alan çocukların babaları ile yaptıkları araştırmada da babaların genel olarak babalığa yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışmadan elde edilen sonuca göre anne babaların ebeveynliğe yönelik tutumları ile çocuklarının mizaçlarına ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemesi, annelerin ve babaların ebeveynliğe ilişkin tutum konusunda kendilerini aynı oranda yeterli ve sorumlu hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu olarak anne-babaların çocuklarının mizaçlarına yönelik değerlendirmeleri incelendiğinde annelerin babalara göre çocuklarını daha fazla sebatkâr ve ritmik mizaca sahip olarak değerlendirdikleri, babaların ise annelere göre çocuklarını daha sıcakkanlı mizaca sahip olarak değerlendirdikleri saptanmıştır. Alan yazında bu sonuca ilişkin bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Ancak, anne-babaların çocuklarının mizaçlarına ilişkin sebatkâr, ritmik ve sıcakkanlı mizaç değerlendirmelerinin uyumlu mizaç özelliklerini içerdiği belirtilmektedir (Bellibaş, Büküşoğlu ve Erermiş, 2005). Anne-babaların çocuklarının mizaçları ile ilgili değerlendirmelerine göre çocuklarının olumlu mizaca sahip oldukları şeklinde ifade edilebilir.

Anne-babaların ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile ebeveynliğe yönelik ilgi ve ebeveynliğe yönelik yeterlik algısı puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Buna göre ebeveynliğe yönelik doyum puanı yüksek düzeyde olan bireylerin ebeveynliğe yönelik ilgi ve yeterlik algısı puanlarının da yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Anne babalar, ebeveynliğe yönelik olarak kendilerini yeterli hissettiklerinde, ebeveynliğe ilişkin sorumluluklarını yerine getirirken kendilerini güven içinde hissetmektedirler ve çocukları ile ilgili karşılaştıkları problemlerle etkili bir şekilde baş edebilme yeteneğine de sahip olmaktadır (Feliciana, 2005). Ebeveynliğe yönelik ilgi ve ebeveynliğe yönelik yeterlik algısına sahip olan ebeveynlerin ebeveynliğe yönelik olarak kendilerinin istekli olduğunu ifade etmekte ve ebeveynlikle ilgili kendilerine düşen tüm sorumluluğu yerine getirebileceklerine inanmaktadır (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2008).

Araştırmada, ebeveynliğe yönelik doyum puanları ile çocuklarını sıcakkanlı ve ritmik mizaca sahip olarak değerlendirmeleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu sonuca-göre, anne-babaların ebeveynliğe yönelik doyum puanları yükseldikçe çocuklarını daha sıcakkanlı ve ritmik olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Ebeveynliğe yönelik doyum puanları

ile çocuklarını tepkisel mizaca sahip olarak değerlendirmelerinin arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ebeveynliğe yönelik doyum puanları yükseldikçe çocuklarını tepkisel mizaca sahip olarak değerlendirmelerinin düştüğü söylenebilir. Anne babaların çocuklarını sıcakkanlı ve ritmik mizaca sahip olarak değerlendirme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuç çocuklarını sıcakkanlı mizaca sahip olarak değerlendirme puanlarının arttıkça ritmik mizaca sahip olarak değerlendirme puanlarının da arttığını göstermektedir. Çocukların gelişiminde özellikle 0-6 yaş döneminde çocuğun duygusal gelişimi için anne-babanın rolü önemlidir. Anne-babanın kişilik özellikleri çocuk ebeveyn arasındaki ilişkinin yönünü belirtmektedir (Öngider, 2013). Diğer taraftan ise anne-babanın birbirleri ile sağlıklı ve dengeli ilişki kurmaları da çocuğun potansiyelini ortaya çıkarabilmesinde önemli bir etken olarak kabul edilmektedir (Cirinlioğlu, 2015). Yine benzer şekilde çocuklarını destekleyici yönde davranışlar sergileyen anne babaların çocuklarının kendilerini güven içinde hissettikleri ve kendilerini gerçekleştirmeye dönük tutumlar içinde oldukları belirtilmektedir (Yavuzer, 2004). Babadagi ve arkadaşlarının (2018) 3-6 yaş arasında çocuğu olan babalar ile yaptıkları araştırmada, çocuklarına karşı demokratik tutum sergileyen babaların çocuklarının olumlu mizaç puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu, olumsuz kişilik özelliğine sahip olan babaların çocuklarında ise olumsuz mizaca ilişkin tutumların görüldüğü belirtilmektedir.

Yapılan bu çalışmada, katılımcıların ebeveynliğe yönelik ilgi puanları ile çocuklarını sebatkâr ve sıcakkanlı mizaca sahip olarak değerlendirmeleri arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Buna göre ebeveynliğe yönelik ilgi puanı yüksek düzeyde olan ebeveynlerin çocuklarını daha fazla sıcakkanlı ve sebatkâr mizaca sahip olarak değerlendirdiklerini söylemek mümkündür. Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri üzerinde etkili olduğu (Lengua ve Kovacs, 2005), çocukların mizaç özelliklerinin de ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Stright, Gallego ve Kelley, 2008). Ayrıca ebeveynliğe yönelik ilgi ile çocuklarını tepkisel mizaca sahip olarak değerlendirme arasında ise negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre ebeveynliğe yönelik ilgi puanları yükseldikçe çocuklarını tepkisel olarak değerlendirmelerinin düştüğü söylenebilir. Erdoğan, Yoleri ve Tetik (2017)'in okul öncesi çocuğa sahip ebeveynler ile yaptıkları bir araştırmada demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarında sebatkârlık ve ritmiklik mizaç özelliklerinin pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, otoriter tutum sergileyen

ebeveynlerin çocuklarının tepkisel mizaç özelliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ebeveynliğe yönelik ilgi, anne-babanın ebeveynliğe yönelik istekliliğini ifade etmekte ve ebeveynlikle ilgili kendisine düşen tüm görevleri yerine getirebileceğine olan inancını yansıtmaktadır. Ebeveynliğe ilgi duyan anne-babanın çocukları ile ilgili problemlere daha fazla dikkat ettikleri, bilinçli davranışlar sergiledikleri, diğerlerine göre bu konularda daha duyarlı oldukları saptanmıştır (Özdemir, 2012). Tepkisel mizaca sahip çocukların ebeveynlerinin tutumunu otoriter ve aşırı koruyucu olarak algıladıkları belirtilmektedir (Aytemiz, 2010).

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ebeveynliğe ilişkin doyum, ilgi ve yeterlik algısı ile çocukların olumlu mizaca ilişkin özellikler sergilemeleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki dikkate alındığında, anne-babaların ebeveynliğe ilişkin doyum, ilgi ve yeterlik algılarının artırılması yönünde desteklenmesi önem arz etmektedir. Anne-babaların ihtiyaçları belirlenip ebeveynliğe yönelik doyum, ilgi ve yeterlik algılarını artırmaya yönelik çalışmalar düzenlenebilir. Anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumlarını olumsuz etkileyen faktörler belirlenerek korumaya yönelik önleyici çalışmalar yapılabilir. Ülke genelinde evlenecek çiftlere yönelik anne-babalığa hazırlık gibi eğitimler düzenlenebilir. Bu çalışmada, çocukların tepkisel mizaç özelliğine sahip olmaları ile anne-babaların ilgileri arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görüldüğünden, anne-babalara tepkisel mizaca sahip çocukların özellikleri ve tepkisel mizaca sahip çocuklarla nasıl baş edebilecekleri yönünde bilgilendirmeye yönelik eğitimler verilebilir. Çocukların mizaç özelliklerinin oluşumunda anne-babanın çocuk ile ilişkisi, aile içindeki yaşantı, aile içinde çocuğun kendini algılama şekli oldukça önemlidir. Bu bağlamda, araştırmacılar tarafından anne-babaların çocuklarını yetiştirme sürecindeki davranışlarının, çocukların mizacı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik olarak derinlemesine ve boylamsal çalışmalar yapılabilir. Nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma desende çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akın Sarı, B. (2018). Mizaç özellikleri ve gelişime etkileri. *Türkiye Klinikleri*, 4(1), 5-9.
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2016). The evaluation of parents' attitudes in terms of different variables. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aytemiz, T. (2010). *Ebeveynin kişiliği, çocuğun mizacı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Babadagi, Z., Karabekiroglu, K. M. Z., Ucar, F., Say, G. N., Yuce, M., & Yildirim, Z. G. (2018). associations between father temperament, character, rearing, psychopathology and child temperament in children aged 3–6 years. *Psychiatric Quarterly*, 89, 589–604.
- Baran, G. (2011). Çocuk Gelişimine Giriş. N. Aral, & G. Baran (Ed.). *Çocuk gelişimi içinde* (ss.17-51). İstanbul: YA-PA.
- Barron, A. P. & Earls, F. (1984). The relation of temperament and social factors to behavior problems in three-year-old children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 25(1), 23-33.
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N. & Erermiş, S. (2005). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanılı bir grup çocukta mizaç özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1), 39-44
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi*. (Çev. A. Dönmez). Ankara: İmge.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (5. Baki). Ankara: Pegem Akademi.
- Cirhinlioğlu, F.G. (2015). *Çocuk gelişimi ve ruh sağlığı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çetin, S. B. (2017). *Çocuklarda ayrılık kaygısı ile anne-babanın ayrılık kaygısı ve ebeveynliğe yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, N. I., Yoleri, S., & Tetik, G. (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 226-239.
- Feliciano, J. B. (2005). *The impact of participation in a parent training program on maternal sense of competency and stress in urban African American-mothers*. Doctor of Philosophy, Howard University, Washington, D.C
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (Third Edition). London: SAGE Press.
- Gültekin Akduman, G. (2012). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. *Okul öncesi eğitime giriş içinde* (ss.1-18). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jago, R., Davison, K. K., Brockman, R., Page, S. A., Thompson, L. J. & Fox, R. K. (2011). Parenting styles, parenting practices, and physical activity in 10-to 11- year olds. *Preventive Medicine*, 52, 44-47.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler* (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaytez, N. & Durualp, E. (2016). Annelerin kabul-red düzeylerinin çocuğun mizacı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 58, 418-431.

- Kochanska, G., Friesenborg, A., Lange, L.A., & Martel, M. M. (2004). Parents' personality and infants' temperament as contributors to their emerging relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86, 744-759.
- Komsi, N., Raikönen, K., Pesonen, A. Keskivaara, P., Jorvenpaa, A., & Strandberg, T.E. (2008). transactional development of parent personality and child temperament. *European Journal of Personality*, 22, 553- 573.
- Lengua, L. J. & Kovacs, E. A. (2005). Bidirectional associations between temperament and parenting and the prediction of adjustment problems in middle childhood. *Applied Developmental Psychology*, 26, 21-38.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 5(4), 420-440.
- Özdemir Y., Sağkal, A. S., Koruklu, N., Özdemir, M., & Çevik, D. (2019). Ebeveynlere ve öğretmenlere uygulanan mizaç temelli müdahale programının 5-9 yaş grubu çocukların sosyal/duygusal ve öz kontrol davranışları üzerindeki etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 69-107.
- Özdemir, A. D. (2012). *Bazı değişkenler açısından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin ve ailelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDRM
- Özmantar, K. Z. (2018). Örneklemeye yöntemleri ve örneklemeye süreci. K. Beycioğlu, N. Özer & Y. Kondakçı (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma içinde* (s. 88-109). Ankara: Pegem Akademi.
- Pedlow, R., Sanson, A., Prior, M., & Oberklaid, F. (1993). Stability of maternally reported temperament from infancy to 8 years. *Developmental Psychology*, 29(6), 998-1007.
- Pfeifer, M., Goldsmith, H. H., Davidson, R. J., & Rickman, M. (2002). Continuity and change in inhibited and uninhibited children. *Child Development*, 73(5), 1474-1485. doi: 10.1111/1467-8624.00484
- Prior, M. R., Sanson, A.V., & Oberklaid, F. (1989). *The Australian temperament project*. In G.A. Kohnstamm, J.E. Bates, & M.K. Rothbart (Eds.), *Temperament in childhood* (pp. 537-554). Chichester, England: Wiley.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. & Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425-437.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 413-428.
- Seven, S. (2011). *Çocuk ruh sağlığı*, Ankara: Pegem Akademi.

- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baki). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stright, A. D., Gallager, K. C., & Kelley, K. (2008). Infant temperament moderates relations between maternal parenting in early childhood and children's adjustment in first grade. *Child Development*, 79 (1), 186-200.
- Svrakic D. M, Cloninger C. R. (2007). Kişilik bozuklukları. B. J. Sadock & V. A. Sadock (Eds.), H. Aydın, A. Bozkurt (Çev. Ed.), *Kaplan & Sadock's Psikiyatri El Kitabı* (s. 2063-2105). Ankara: Güneş Kitabevi, 2007.
- Tezel Şahin, F. (2003). Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın rolü. M. Sevinç (Ed.). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (s.459-463). İstanbul: Morpa Kültür.
- Tunca, T. (2012). Türkiye'de değişen aileye çocuğa yüklenen anlamlar. N. Adak (Ed.). *Değişen toplumda değişen aile sosyolojik tartışmalar* içinde (s.166-172). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Vitaro, F., Barker, E. D., Boivin, M., Brendgen, M., & Tremblay, R. E. (2006). Do early difficult temperament and harsh parenting differentially predict reactive and proactive aggression? *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34(5), 681-691. doi: 10.1007/s10802-006-9055-6
- Wachs, T. D. (2006). *The nature, etiology, and consequences of individual differences in temperament*. In L. Balter & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Child psychology: A handbook of contemporary issues* (pp. 27-52). New York: Psychology Press
- Wachs, T. D., & Kohnstamm, G. A. (2001). The bi-directional nature of temperament-context links. In T. D. Wachs & G. A. Kohnstamm (Eds.), *Temperament in context* (pp. 201-222). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Yağmurlu, B., & Sanson, A. (2009). Parenting and temperament as predictors of prosocial behaviour in Australian and Turkish Australian children. *Australian Journal of Psychology*, 61(2), 77-88.
- Yağmurlu, B., Sanson, A., & Köymen, S. B. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: Zihin kuramı belirleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 1-20.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Extended Abstract

Purpose

Parents make sure that their children enjoy life and adapt to society. Parenting style plays a critical role in children's personality and social and emotional development. Parents' attitudes affect and are affected by their children's temperament, which is affected by both genetic and

environmental factors. To our knowledge, there is no published research examining the relationship between parents' attitudes towards parenting and their evaluations of their children's temperaments. Therefore, this study investigated the correlation between parents' attitudes towards parenting and their evaluations of their children's temperaments.

The sample consisted of 526 participants (288 mothers and 238 fathers) living in the city center of Samsun/Turkey. Participants were recruited using convenience sampling. Data were collected using the Scale for Attitudes Towards Parenting (SATP), the Short-Scale for Temperament of Children (SSTC), and a Demographic Characteristics Form. Data were analyzed using the t-test and Pearson correlation analysis.

Results

Male and female participants had similar SATP total and subscale scores. In other words, there was no difference in attitudes towards parenting (satisfaction, interest, and self-efficacy in parenting) between mothers and fathers. Mothers evaluated their children as rhythmical and persistent more than did fathers, while fathers evaluated their children as approachable more than did mothers. Mothers and fathers did not differ by their evaluations of their children as reactive.

Participants' SATP "parenting satisfaction" scores were positively correlated with their "interest in parenting" and "self-efficacy" scores. Higher "parenting satisfaction" scores indicated higher "interest in parenting" and "self-efficacy" scores. Participants with higher "parenting satisfaction" scores evaluated their children as more approachable and rhythmical than those with lower "parenting satisfaction" scores. Participants with lower "parenting satisfaction" scores evaluated their children as more reactive than those with higher "parenting satisfaction" scores. Participants with higher "interest in parenting" scores evaluated their children as more persistent and approachable than those with lower "interest in parenting" scores. Participants with lower "interest in parenting" scores evaluated their children as more reactive than those with higher "interest in parenting" scores. Lastly, those who evaluated their children as more approachable also evaluated them as more rhythmical.

Discussion

Participants' SATP subscale scores did not differ significantly by gender. Research shows that mothers and fathers do not differ by authoritarian, overprotective, and permissive parenting styles, but mothers adopt a democratic parenting style more than fathers. It has also been found that preschoolers' parents have positive attitudes toward parenting.

Mothers evaluated their children as rhythmical and persistent more than did fathers, while fathers evaluated their children as approachable more than did mothers. Parents' evaluations of their children's temperaments as persistent, rhythmical, and approachable contain coherent temperamental characteristics. Participants' SATP "parenting satisfaction" scores were positively correlated with their "interest in parenting" and "self-efficacy" scores. Parents who feel competent in parenting are likely to be more confident in fulfilling their parenting responsibilities and better at coping with their children's problems.

Participants with higher "parenting satisfaction" scores evaluated their children as more approachable and rhythmical. Parents play a crucial role in the development of children. Participants with higher "interest in parenting" scores also evaluated their children as more persistent and approachable, albeit to a lesser degree. This result suggests that parents' attitudes affect and are affected by their children's temperamental characteristics.

Conclusion

The results indicate that parents' satisfaction, interest, and self-efficacy in parenting affect their children's temperament. Therefore, parents should be supported to improve their satisfaction, interest, and self-efficacy in parenting. Parents who are less interested in parenting evaluate their children as more reactive. Therefore, parents should be taught about reactive temperamental characteristics and how to cope with reactive children. The parent-child relationship, family life, and the child's self-perception in the family play a critical role in early temperament development. Therefore, in-depth and longitudinal future studies should be conducted to investigate the effects of parenting behavior and attitudes on children's temperaments.

ETİK BEYAN: "Anne-Babaların Ebeveynliğe Yönelik Tutumları İle Çocuklarının Mizaç Özelliklerini Değerlendirmeleri Arasındaki İlişki" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 21.03.2018 tarih ve 2018/72-108 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.